

EOS Kinnunen Markku(TEM),
Tuokko Katja(TEM), Kuuva
Petteri(TEM)

23.05.2018

Asia

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi energiaunionin hallintomalliasetuksiksi; KOM(2016) 759 lopullinen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 8/2017 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi ehdotuksen hallintomalliasetukseksi 30.11.2016 osana puhtaan energian pakettia. Esitystä käsiteltiin artiklakohtaisesti useita kertoja neuvoston energiatyöryhmässä 2017. Neuvoston yleisnäkemyks saavutettiin 18.12.2017. EP äänesti muutosehdotuksistaan 17.1.2018.

Hallintomallista on käyty ensimmäinen kolmikantaneuvottelu 21.2.2018, toinen 26.4.2018 ja kolmas 23.5.2018. Neljäs ja viimeinen kolmikantaneuvottelu on tarkoitus pitää kesäkuussa 2018. Puheenjohtajan tavoite on saavuttaa sopu kolmikantaneuvotteluissa kesäkuun lopussa 2018 päättyvällä puheenjohtajuuskaudellaan.

Suomen kanta

Valtioneuvoston kanta on esitetty eduskunnalle 2. helmikuuta 2017 toimitetussa kirjelmässä (U 8/2017 vp). Tässä muistiossa täydennetään ja täsmennetään valtioneuvoston kantoja vastaamaan asetusehdotuksesta käytävien neuvottelujen nykytilannetta.

Parlamentin esittämän kaavan, jolla määritettäisiin uusiutuvan energian osuus eri jäsenvaltioille, vaikutuksia Suomen uusiutuvan energian tavoitteen tasoon on kuvattu uusiutuvan energian direktiivistä tehdyssä U-jatkokirjelmässä. Suomi pitää tärkeänä, että kaavaan tehdään RED II -jatkokirjeessä kuvattuja muutoksia tai vähintään voidaan ottaa huomioon hallintomalliasetuksen 5 artiklassa mainitut kansalliset olosuhteet komission arvioidessa kunkin jäsenvaltion uusiutuvan energian osuuden riittävyyttä.

Suomi pitää tärkeänä, että jäsenvaltion ennen vuotta 2020 tehdyt toimet otettaisiin huomioon uusiutuvan energian lisäämisessä. Tämän

vuoksi Suomi katsoo, että hallintomallin artiklassa 2 (19) varhaisiin uusiutuvan energian edistämisen toimiin olisi tärkeää lukea toimet jaksolta 2005-2020 tai vähintään usean vuoden ajalta ennen vuotta 2020. Suomi pitää tärkeänä, että varhaiset toimet osana artiklan 5(d) kriteeristöä otettaisiin huomioon myös laskentakaavassa.

Suomi katsoo, että ohjeellinen kaava tulisi sisällyttää ensisijaisesti hallintomalliasetukseen. Suomi voi kuitenkin osana kokonaisratkaisua hyväksyä kaavan sisällyttämisen RED II -direktiivin liitteeksi, jos direktiivistä ilmenee selkeästi sen ohjeellinen luonne. Kaava tulisi ottaa käyttöön ainoastaan tilanteessa, jossa hallintomalliasetuksen mukaiset kansalliset ilmasto- ja energiasuunnitelmat eivät yhteisesti ole saavuttamassa EU:n uusiutuvan energian tavoitetta.

Energiatehokkuuden osalta Suomi kannattaa sitä, että komissio antaa suosituksia energiatehokkuustavoitteen tarkistamiseksi niille jäsenvaltioille, joilla näyttäisi oleva energiansäästöpotentiaalia jäljellä, jos nämä toimet eivät riitä niin sen jälkeen ehdotettaisi unionin yhteisiä toimia.

Suomi pitää tärkeänä, että hallintomalliasetuksella ei kohtuuttomasti lisätä hallinnollista taakkaa, varsinkin kun asetusluonnoksen tarkoituksena on ollut erilaisten nykyisten raportointien muuttaminen suoraviivaisemmiksi ja kevyemmiksi. Suomi voi kuitenkin osana kokonaisratkaisua ja energiaunionin toimeenpanoa hyväksyä hallinnollisen taakan kohtuullisen lisääntymisen.

Pääasiallinen sisältö

Komission ehdotuksen pääasiallinen sisältö on kuvattu valtioneuvoston kirjelmässä U 8/2017 vp.

Seuraavassa kuvataan kolmikantaneuvottelujen nykytilannetta Suomen kannalta oleellisin osin ottaen myös huomioon puhtaan energian pakettiin kuuluvan uusiutuvan energian direktiivin (RED II) neuvottelutilanteen kehittymisen.

Asetusehdotuksella energiaunionin hallintomallista luodaan uusi menettely jäsenvaltioiden ja komission välille EU:n energia- ja ilmastopoliittisten tavoitteiden toteutumisen seurannalle. Jäsen-valtiot velvoitetaan laatimaan integroitu kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelma kymmenen vuoden välein. Hallintomalliasetuksen perusteella jäsenvaltio asettaa ja raportoi kansalliset tavoitteet kaikkien energiaunionin viiden ulottuvuuden osalta sekä raportoi jäsenmaakohtaisesta kehityksestä tavoitteiden saavuttamisessa. Asetus keskittyy etenkin uusiutuvan energian määrään ja energiatehokkuuden kehittymiseen.

Laskentakaava kansallisen uusiutuvan energian tavoitteen kunnianhimon arvioinnissa

Trilogieissa keskeisintä Suomen kannalta on kysymys mahdollisesta kunnianhimon vajeen täyttämisestä siinä tapauksessa, että

jäsenvaltioiden kansalliset uusiutuvan energian tavoitteet eivät yhteisesti saavuta EU:n uusiutuvan energian tavoitetta. Kysymys linkittyy neuvotteluihin uusiutuvan energian direktiivin (RED2) uudelleen laadinnasta. Asiaa on kuvattu myös ehdotuksesta uusiutuvan energian direktiivistä tehdyssä U-jatkokirjeessä.

Hallintomallissa määritellään jäsenvaltioiden ja komission välille iteratiivinen prosessi, jossa komissio seuraa jäsenvaltioiden itse määrittelemiensä kansallisten tavoitteiden toteutumista (artikla 27) mukaan lukien uusiutuvan energian lisäämisen edistymistä. Jos suositusten jälkeen jäsenvaltioiden kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat ja niiden päivitykset ovat yhä riittämättömiä unionin uusiutuvan energian tavoitteen saavuttamiseksi, komissio voi myös ehdottaa Unionin tason toimia. Unionin tason toimia voidaan ottaa käyttöön vain, jos kansalliset toimet eivät ole riittäviä uusiutuvan energian vajeen täyttämiseksi (artikla 27(1bis) artikla 27(3)).

EP ehdottaa, että jäsenvaltiolle laskettaisiin laskentakaavalla kansalliset uusiutuvan energian tavoitteet siinä tapauksessa, jos EU ei olisi saavuttamassa yhteistä 2030 uusiutuvan energian tavoitetta. Tällöin niiden jäsenvaltioiden, jotka ovat jäljessä omista kansallisista vertailutasoista (laskettaisiin kaavalla), tulisi tehdä lisätoimia.

Jäsenvaltiot ovat laajasti vastustaneet EP:n ehdotusta kaavasta, joka loisi automaattisesti kansalliset tavoitteet. Joukko jäsenvaltioita onkin kompromissina ehdottanut, että joko hallintomalliasetukseen tai RED II -direktiiviin lisätään kaava, jolla kansallisia panoksia uusiutuvan energian lisäämisessä voitaisiin ohjeistaa. Näiden valtioiden mielestä kaava toisi läpinäkyvyyttä kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmaluonnosten tekoon. Nämä maat kannattavat myös sitä, että komissio voisi antaa jäsenmaille ohjeellisia määrällisiä suosituksia koskien uusiutuvan energian osuutta. Moni muu jäsenvaltio on ilmaissut tukensa kaavalle kuitenkin niin, että kaavan tulisi olla ohjeellinen. Suomi on esittänyt, että kaavaa tulisi työstää eteenpäin teknisellä tasolla. Useat jäsenmaat ovat vaatineet tarkempia tietoja kaavassa käytettävästä datasta ja jäsenmaakohtaisia taustatietoja.

Trilogineuvotteluissa hallintomallin artiklaan 27(1) on kompromissina lisätty kirjaus, jonka mukaan komissio perustaa luonnossuunnitelmien pohjalta annetut suosituksensa uusiutuvan energian osalta laskentakaavaan. Neuvotteluissa ei ole saavutettu sopua siitä, sijoitetaanko kaava RED2:een vai hallintomalliasetukseen. Jäsenvaltioilla ja komissiolla on laajasti halu sisällyttää kyseinen kaava hallintomalliasetuksen liitteeseen.

Laskentakaavan tulisi perustumaan artiklassa 5(1)(d) listattuihin kriteereihin. Kriteereihin sisältyvät kaikki relevantit olosuhteet jotka vaikuttavat uusiutuvan energian käyttöönottoon. Esimerkkeinä tällaisista olosuhteista on mainittu i) tasapuolinen uusiutuvan energian käyttöönoton jakautuminen EU:ssa, ii) taloudelliset olosuhteet ja potentiaali, mukaan lukien bruttokansantuote henkilöä kohden, iia) uusiutuvan käyttöönoton kustannustehokas potentiaali, iii)

maantieteelliset, ympäristölliset ja luonnolliset rajoitteet mukaan lukien alueet joihin/joista ei ole siirtoyhteyksiä, iv) sähkön yhdysjohtojen kapasiteetti jäsenmaiden välillä ja v) varhaiset toimet.

Kriteereihin perustuen parlamentti ehdottaa kunkin jäsenvaltion uusiutuvan energian osuuden laskentaan käytettävään kaavaan 4 komponenttia, joiden perusteella laskettavista luvuista saadaan kunkin jäsenvaltion uusiutuvan energian vähimmäisosuus vuodelle 2030:

- 1) Kaikkiin jäsenvaltioihin sovellettava samasuuruinen lisäys vuoden 2020 tavoitteesta vuoden 2030 tavoitteeseen (ns. flat rate). Esim. Suomen vuoden 2020 tavoite on 38 % ja EU:n tavoite 20 %, joten EU:n tavoitteen nosto vuodelle 2030 30 %:iin tarkoittaisi Suomelle tämän komponentin osalta 48 %. Tämän komponentin painoarvo on 30 %.
- 2) BKT/hlö, jossa verrataan kunkin jäsenvaltion BKT/hlö indeksiä EU:n keskiarvoon. Jos jäsenvaltion BKT/hlö indeksi on yli 150 verrattuna EU:n keskiarvoon, tämän komponentin katto on 150 %. Tämän komponentin painoarvo on 30 %.
- 3) Kunkin jäsenvaltion uusiutuvan energian potentiaalia kuvaava komponentti. Siinä verrataan kunkin jäsenvaltion vuoden 2020 uusiutuvan energian tavoitetta komission PRIMES EU-CO3535 skenaarion mukaiseen uusiutuvan energian osuuteen vuonna 2030. Tälle komponentille ei ole asetettu kattoa. Tämän komponentin painoarvo on 30 %.
- 4) Kunkin jäsenvaltion sähkön ulkomaanyhteyksien määrää kuvaava komponentti, jossa verrataan kunkin jäsenvaltion ulkomaanyhteyksien siirtokapasiteetin ja asennetun sähköntuotantokapasiteetin suhdelukua EU:n keskiarvoon. Jos jäsenvaltion ulkomaanyhteyksien määrää kuvaava indeksi on yli 150 % verrattuna EU:n keskiarvoon, tämän komponentin katto on 150 %. Tämän komponentin painoarvo 10 %.

Kaavassa käytettäviin tietoihin liittyy paljon avoimia asioita, kuten minkä vuoden/vuosien BKT lukuja käytetään, uusiutuvan energian potentiaalissa käytetyt oletukset ja data, miten rajat ylittävien yhteyksiä määrään kuvaava komponentti lasketaan. Epäselvää on myös se, voisiko komissio käyttää laskentakaavaa vain arvioidessaan kansallisia luonnossuunnitelmia ja edistymisraporttien luonnoksia vai myös muissa iteratiivisen prosessin vaiheissa. Jäsenvaltiot ovat trilogineuvotteluissa painottaneet, että kaavaa tulisi käyttää vain luonnossuunnitelmien arvioinnissa, kun komissio arvioi onko jäsenvaltioiden kunnianhimo riittävä.

Laskentakaavan sisällön ja käytön merkitys Suomelle linkittyy uusiutuvan energian tavoitteen tasoon. EP ehdottaa EU:lle sitovaa uusiutuvan energian osuuden nostamista 35 %:n energian loppukulutuksesta vuonna 2030.

Energiatehokkuus hallintomallissa

Energiatehokkuuden osalta ei ole olemassa erityisiä säännöksiä unionin yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavien lisätoimien priorisoinnista, jos komission tekemä väliarviointi osoittaa, ettei tavoitetta olla saavuttamassa. Tässä tapauksessa komissio voisi antaa suosituksia jäsenvaltioille niiden tavoitteiden tiukentamiseksi ja se voisi myös ehdottaa unionin yhteisiä toimia.

Hallinnollinen taakka

Euroopan parlamentti on ehdottanut hallintomalliasetukseen lisäraportointivelvoitteita verrattuna neuvoston yleisnäkemykseen. Esimerkiksi pitkän aikavälin vähäpäästöisyysstrategian sisältöä on ehdotettu laajennettavaksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 194 ja SEUT 192

Käsittely Euroopan parlamentissa

Michèle Rivasi, ENVI-valiokunta (Greens&EFA) Claude Turmes, ITRE-valiokunta, (Greens&EFA). Äänestys ENVI- ja ITRE-komiteassa 7.12.2017 ja Euroopan parlamentin täysistunnossa 17.1.2018.

Kansallinen valmistelu

Energia- ja Euratom -jaoston kirjallinen menettely 18.-22.5.2018
EU-ministerivaliokunta 25.5.2018

Eduskuntakäsittely

U 8/2017 vp

TaVL 14/2017 vp

YmVL 2/2017 vp

SuVL 4/2017 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetus olisi suoraan velvoittavaa oikeutta eikä edellyttäisi muita muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

Asia kuuluu maakunnan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 10 ja 22 kohdan perusteella maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on kuvattu valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle (U 8/2017 vp).

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM(2016) 759

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Työ- ja elinkeinoministeriö, Markku Kinnunen, neuvotteleva virkamies,
p. 029 506 4792

Työ- ja elinkeinoministeriö, Katja Tuokko, asiantuntija p. 029 5047043

Työ- ja elinkeinoministeriö, Petteri Kuuva, teollisuusneuvos, p. 029 506
4819

EUTORI-tunnus

EU/2016/1750

Liitteet**Viite**

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
